

1944, október 17. [Londýn.] — Odkaz čs. ministra zahraničia a národnej obrany J. Masaryka o príprave očisty armády zaslaný rádio-telegraficky veliteľovi 1. čs. armády gen. R. Viestovi do Banskej Bystrice.

V krátkej dobe budú Vám zaslané pokyny prezidenta republiky ako rozkaz hlavného veliteľa všetkej brannej moci, podľa ktorých bude prevedená očista dôst., rtm. a poddôst. sboru, pripustenie spoľahlivých osôb z radov dôst., rtm. i poddôstojníkov na ich miesta v brannej moci a úprava hodností týchto osôb. Podľa týchto pokynov budú riešené pomery jednotne pre všetky zložky, z ktorých bude vytvorená čs. branná moc, aby bolo docielené úplnej jednotnosti.

Po preskúšaní chovania dôst., rtm. a poddôst. v dobe neslobody štátu osobnými komisiami bude vydaný dekrét prezidenta republiky.

Obmedzte preto svoje opatrenia vo veci dôst., rtm. a poddôst. až do zaslania pokynov len na to, aby neboli pripustené zatiaľ na veliteľské miesta osoby, ktoré sa prehršili proti vernosti ČSR.

Masaryk.

SÚA Praha. b S 40-3/18. Zprávy odoslané Vitovi a Leyovi. Fotokópia odpisu pisaného na stroji.

451

1944, október 17. Zvláštny vlak. — Telegram s pokynmi ríšskeho ministra zahraničia von Ribbentropa pre nemeckého vyslanca Ludina¹ vo veci území odtrhnutých od Slovenska po viedenskej arbitráži.

Citissime!

Tajný prípis k tajnej ríšskej veci!
Vyslancovi Ludinovi.

K telegrafickej zpráve čis. 1589 z 15. októbra²

1. Ríšsky minister zahraničia Vás prosí, aby ste nemeckému veliteľovi objasnili, že otázka, či Slováci majú byť teraz zainteresovaní o znovuzískanie územia odstúpeného v dôsledku viedenskej arbitráže, je čisto politickou záležitosťou, ktorá príslúcha výlučne vyslancovi, resp. Zahraničnému úradu. Musíte preto žiadať veliteľa, aby otázky tohto druhu nedával ríšskemu vodcovi SS, ale aby ich prenechal Vám (vyslancovi).

2. Z vecného hľadiska ríšsky minister zahraničia poznamenal, že nie je vhodné Slovákom takéto otázky nadhodiť.

3. Pán ríšsky minister zahraničia nechápe, prečo ste — najmä krátko po rozhovore, ktorý ste mali s pánom štátnym tajomníkom — nedali sám k 1. bodu ve-

¹ Telegram bol zaslaný pod číslom 2225 Zahraničnému úradu a odtiaľ ďalej postúpený toho istého dňa pod číslom 1517 bratislavskému vyslanectvu.

² Pozri dokument čis. 441.

714 liteľovi náležitú odpoveď a prečo ste sa ohľadom bodu 2. — ak Vám bol nejasný — vopred neopýtali.

Ríšsky minister zahraničia očakáva o veci okamžité konkrétne hlásenie.³

Reinebeck

SÚA Praha. Auswärtiges Amt Berlin (Zahraničný úrad Berlín), 20/405080. Fotokópia úradného záznamu telegramu. (Z nemčiny preložila HT.)

452

1944, október 17. [Banská Bystrica.] — Situačné hlásenie veliteľa 1. čs. armády gen. R. Viesta o stave obrany na úseku Jalná, o stave záloh, o nedostatku zbraní pre vyzbrojenie záložných vojakov a nováčkov a o výsledku svojpomocných akcií na zlepšenie výzbroje, zaslané hlavnému veliteľovi gen. S. Ingrovi do Londýna.

V

1. Situácia: Protiakciou prevedenou 2. práporom 2. brigády bola situácia západne Zvolena napravená a dediny Kľačany, Trnavá Hora, Dúbrava, Hronská Breznica a Jalná boli dobyté späť vo dňoch 8. 10. Od tej doby naša obrana v tomto úseku prebieha po svahoch východne potoka Ihráč—Jalná—Červinky (3 km j. Jalná).

Východne Močiar a okolia bol zistený jeden nepriateľský prápor s delostrelectvom a tankmi. Vysielala hliadky smerom východným, kde vysunul jednu rotu do Kolpach. Mám dojem, že pripravuje novú akciu proti Zvolenu.

2. V prítomnej dobe v zálohe mám jedine jeden prápor pechoty narýchlo postavený, jednu rotu KPÚV a ďalší prápor, ktorý je ale určený pre priamu obranu B. Bystrice. 2. brigáda, z ktorej 2. prápor a časť 1. práporu boli zasadené, potrebuje sa sústrediť a doplniť mužstvom, ktoré jej už bolo dodané. Preto bude vytiahnutá a pak si vytvorím zálohu, ovšem za predpokladu, že mi to situácia dovolí. Mám v úmysle u brigády vytvoriť 3. prápor, jestli budem mať zbrane.

3. V posledných dňoch nastúpili nováčkovia z asi polovice nami ovládaných okresov. Počet doteraz nastúpených je asi 1600 a stále vzrastá príchodom nováčkov tiež z území obsadených Nemcami. Nemáme ale pre nich zbrane. Predbežne majú

³ K telegramu bol priložený záznam (bez akéhokoľvek označenia), ktorý predstavuje stanovisko oddelenia Inland II Zahraničného úradu v Berlíne k danej otázke. Svojím vznikom pravdepodobne predchádza Ribbentropove pokyny. Záznam znie takto:

„Podľa stanoviska oddelenia Inland II mal vyslanec účelne informovať SS-obergruppenführera, ktorý je v slovenskom priestore ešte celkom nový, že nadhodená otázka je predovšetkým otázkou čisto zahraničnopolitickou. Mal mu vysvetliť, že dotaz zahľási ministri s poukazom na to, že Höfle sám podal ríšskemu vodcovi SS hlásenie. Na druhej strane Höfle mal ríšskemu vodcovi SS hlásiť, že vzhľadom na zahraničnopolitický význam bol o vyjadrenie požiadaní ríšsky minister zahraničia. Touto pracovnou metódou by sa bolo dosiahlo, že by sa boli obidvaja ministri ihneď dohodli a že by obaja zúčastnení boli dodržali služobný postup. Treba uvážiť, či by vedúci skupiny Inland II nemal na služobnej ceste do Bratislavy tak ako pri ceste do iných zahraničných miest, kde sa vyvinula podobná situácia, na mieste samom vyjasniť záležitosť medzi obidvoma páňmi.

Možno poukázať na to, že úsilie skupiny dosiahnuť spoluprácu medzi zúčastnenými napriek ich počiatočným nezhodám prispelo — ako napríklad v Budapešti — k tomu, že teraz vyšší veliteľ SS a polícia opisuje vo svojej zpráve z posledných dní veľmi poplašeného nemeckého vyslanca, s ktorým predtým nevedel spolupracovať, primerane jeho neodškriepiteľným zásluhám.“ SÚA Praha. F. Auswärtiges Amt Berlin (Zahraničný úrad Berlín), 20/405082—405083. Fotokópia. (Z nemčiny preložila HT.)